

Valtuustoaloite koululaisten kohtaamasta väkivallasta ja vainoamisesta / Tuominen Marke ym.

KVALT 29.03.2021 § 36

Marke Tuominen jätti hänen ja kuuden muun valtuutetun allekirjoittaman valtuustoaloitteen koululaisten kohtaamasta väkivallasta ja vainoamisesta.

Päätös

Merkittiin valtuustoaloite tiedoksi ja lähetettiin se edelleen kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.

- - - - -

KH 12.04.2021 § 122

Valtuutettu Marke Tuomisen ym. 29.3.2021 jättämä valtuustoaloite on liitteenä.

Valmistelija

Hallintojohtaja Aleksi Heikkilä, puh. 040 823 7921

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Matti Tuononen

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus merkitsee valtuustoaloitteen tiedoksi ja päättää pyytää kasvun ja oppimisen lautakunnalta lausunnon aloitteesta. Lausunto on toimitettava kaupunginhallitukselle 16.7.2021 mennessä.

Päätös

Hyväksyttiin.

- - - - -

KASVOPPI 17.06.2021 § 56
437/00.04.01/2021

Marke Tuominen ja kuusi muuta valtuutettua ovat jättäneet valtuustoaloitteen 29.3.2021 koskien selvitystä koululaisten kohtaaman väkivallan ja vainoamisen laajuudesta Äänekoskella.

Aloitteessa todetaan mm., että kouluterveyskyselyssä Äänekoskelaisista 8. ja 9. luokan oppilaista 5,2 % oli kokenut kiusaamista vähintään kerran viikossa. Aloitteen tekijöiden mukaan psyykinen ja fyysinen väkivalta on edelleen vakava ongelma Äänekoskella.

Aloitteen tekijät viittaavat psykologian emeritusprofessori Liisa Keltinkangas-Järvisen tutkimuksiin ja toteavat, että avoimissa oppimisympäristöissä koulukiusaaminen lisääntyy.

Aloitteessa esitetään, että Äänekosken kaupunki tekee päätöksen koululaisten kohtaaman väkivallan ja vainoamisen laajuuden selvittämisestä. Aloitteen tekijät esittävät, että selvitys voidaan toteuttaa esimerkiksi rehtoreitten ja opettajien kyselytutkimuksessa, jota täydennetään oppilaiden ja huoltajien haastatteluilla.

Avoim oppimisympäristö käsite

Avoimen oppimisympäristön käsitteen Lindblom-Ylänne ja Nevgi (2009, 54) määrittelevät seuraavasti: "uutta oppimisympäristöä kuvataan usein käsitteellä avoin oppimisympäristö, jolloin painotetaan opiskelijan mahdollisuuksia yksilölliseen ja omaehtoiseen opiskeluun".

Avoim oppimisympäristö tarkoittaa oppimisympäristöä, jossa pyritään saamaan aikaan optimaalinen joustavuus ajan, paikan, menetelmien, toteutustapojen ja oppimissisältöjen suhteen. Peruseriaate on, että opiskelu muuttuu opiskelijakeskeiseksi perinteisen opettaja- ja oppilaitoskeskeisyyden sijasta. Perinteisempää, koulumaista oppimisympäristöä kutsutaan suljetuksi. (Manninen, Jyri & Pesonen, Senja: Uudet oppimisympäristöt. Aikuiskasvatus, 1997, nro 4, s. 267-274)

Avoim oppimisympäristö on käsitteenä hyvin laaja. Siihen liitetään fyysisten ja virtuaalisten tilojen lisäksi myös teknologia, sosiaalinen ympäristö, verkostot ja mentaalinen ilmapiiri. Kaikki nämä nähdään tekijöinä, jotka vaikuttavat oppijan motivaatioon ja aktiivisuuteen. (Vainoa, Leena & Viteli Jarmo (2012) Matkalla kohti avointa oppimisympäristöä. Teoksessa Mika Sihvonen & Kirsisaloniemi (toim.) Apuja aktiivisuuteen, välineitä verkostoihin. Avoimissa oppimisympäristöissä aktiiviseksi kansalaiseksi -kehittämishojelman hankkeiden hyviä ja lupaavia käytäntöjä. Julkaisija Hämeen ammattikorkeakoulu, Hämeenlinna. ISBN: 978-951-784-566-3. Sivu 11.)

Uusi teknologia mahdollistaa oikein käytettynä oppimisympäristöjen optimaalisen avoimuuden, ja ratkaisee myös monia käytännön didaktisia haasteita (esim. keskusteluryhmien mahdollistama yhteistoiminnallinen ryhmässä oppiminen ajasta ja paikasta riippumatta. (Manninen, Jyri & Pesonen, Senja: Uudet oppimisympäristöt. Aikuiskasvatus, 1997, nro 4, s. 267-274)

Julkisessa keskustelussa avoimella oppimisympäristöllä useimmiten tarkoitettu tilaa tai koulua, joissa ei ole lainkaan perinteisiä luokkahuoneita vaan samassa suurtilassa voi työskennellä useita eri-ikäisten lasten ryhmiä. Avoimen oppimisympäristön käsitteestä ei seuraa, että oppimusrakennuksen tulisi olla seinätön halli, jossa kaikki opiskelijat työskentelevät samassa tilassa. Avoin oppimisympäristö tilana viittaa siihen, että oppilaat voivat tehdä itsenäisiä päätöksiä oppimisen paikasta.

Vuonna 2016 julkaistiin uusi opetussuunnitelma OPS 2016, joka on otettu vaiheittain käyttöön, viimeisimpänä yläkoulussa. Sen ydinajatuksena on laaja-alainen, ilmiöpohjainen oppiminen: ei siis opiskella yksittäisiä aineita, vaan teemallisia kokonaisuuksia. Opettajakeskeisyydestä on siirrytty oppilakeskeisyyden suuntaan, jolloin oppilas itsekkin ottaa vastuuta omasta oppimisestaan. Tiedon jakamisen sijaan oppilas hakee tietoa itsenäisesti, pareina tai ryhmissä. Olennaista on vuorovaikutus sekä opettajan että muiden

oppilaiden kesken. Oppilaasta on tullut passiivisen tiedon vastaanottajan sijaan aktiivinen toimija, joka selvittää asioita tutkimalla ja kokeilemalla. Monipuoliset oppimismetodit mahdollistavat erilaisille oppilaille syvällisen oppimisen.

Ilmiöpohjaista oppimista tukevassa avoimessa oppimisympäristössä ei jumiuduta luokkahuoneisiin. Uudet koulut ovat toiminnoiltaan ja tiloiltaan monitoimitaloja, joissa periaatteessa kaikki paikat ovat oppimistiloja. Tiloja voidaan jakaa ja yhdistää eri tavoin kalusteilla, siirtoseinillä ja vaikka verhoilla.

Äänekosken uusissa perusopetuksen koulurakennuksissa jokaisella perusopetusryhmällä on oma oppimistilansa eli luokkansa.

Osassa luokissa on avattava väliseinä, mikä mahdollistaa kahden tilan yhdistämisen suuremmaksi oppimistilaksi. Koulun kaikki tilat, käytävät, aulat, ruokalat, kulmaukset ja erilaiset kolot ja sopit on suunniteltu ja kalustettu niin, että niitä voidaan hyödyntää eriyttämisen tai yksilöllisen työskentelyn tiloina. Koulujen käytäviä ja pienryhmätiloja on aina käytetty hyödyksi opetuksessa. Lapsia ja lapsiryhmiä on siis aina työskennelty oman kotiluokan ulkopuolella ilman aikuisen kokoaikaista valvontaa. Opettajat tuntevat ryhmänsä oppilaat ja pystyvät hyvin arvioimaan lasten kykyä suoriutua annetusta tehtävästä ilman välitöntä valvontaa.

Äänekosken koulujen rakennusratkaisut eivät ole sellaisia, jotka erityisesti mahdollistaisivat kiusaamisen. Lasten roolia aktiivisena oppijana tuetaan lapsen ikä huomioiden. Äänekoskella ei ole havaittavissa ilmiötä, jossa oppijoille olisi siirretty liikaa vastuuta valinnoissa tai opiskelun etenemisessä.

Koulukiusaaminen

Kouluterveyskysely: Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, %

	Koko maa (%)	Keski-Suomi (%)	Äänekoski (%)	Koulunmäen yhtenäiskoulu (%)	Suolahden yhtenäiskoulu (%)
2017	20,1	17,3	22,7		
2019	20,5	18,0	19,8	23,3	15,9

Kouluterveyskyselyissä pidemmän aikavälin tietoa saadaan 8-9-luokkalaisten osalta. Kouluterveyskyselyissä mukana ovat olleet 4-5-luokkalaiset vasta 2017 ja 2019 toteutetuissa kyselyissä. Näistä ei kaikkien viherkoulujen osalta ole saatu tuloksia, kun vastanneiden määrä on jäänyt tilastollisesti liian pieneksi.

Kouluterveyskysely: Koulukiusaamista vähintään kerran viikossa kokeneet 8-9-luokkalaiset:

	Koko maa (%)	Keski-Suomi (%)	Äänekoski (%)	Koulunmäen yhtenäiskoulu (%)	Suolahden yhtenäiskoulu (%)
--	--------------	-----------------	---------------	------------------------------	-----------------------------

2013	7,5	6,5	7,4		
2017	5,8	5,5	5,8		
2019	5,5	5,0	5,2	3,6	7,1

Koulukiusaamista vähintään kerran viikossa kokeneet 4-5-luokkalaiset:

	Koko maa (%)	Keski-Suomi (%)	Äänekoski (%)	Honkola (%)	Konginkangas (%)	Koulunmäki (%)	Sumiainen (%)	Suolahti (%)
2017	7,8	7,1	7,7					
2019	7,1	6,9	4,9	0	0	3,2	0	3,6

Hietaman ja Koiviston koulujen vastauksia ei saatu koulukohtaisina.

Koulukiusaaminen on ollut viimeisen 10 vuoden aikana julkisessa keskustellussa esillä. Lait ja asetukset ovat entistä vahvemmin ohjanneet koulutuksen järjestäjien toimintaa kiusaamisen ennaltaehkäisyssä ja siihen puuttumisessa. Koulutuksen järjestäjät ovat vaatineet kouluilta suunnitelmia ja toimia kiusaamiseen puuttumiseksi. Äänekoskella on jokaisella koululla suunnitelmat ja työmenetelmät kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi.

Koulukiusaamiseen puututtaessa tulee tarkasti tiedostaa kiusaamisen ja rikoksen välinen ero. Rikoksen tunnusmerkit täyttävä teko, esim. toiseen kohdistuva väkivalta, on aina poliisille kuuluva rikosasia.

Oppilashuollon ohjausryhmä on ohjeistanut koulukohtaista oppilashuollon työryhmää keräämään työskentelynsä tueksi keräämään tietoa seuraavista oppilaiden hyvinvointia kuvaavista mittareista:

- kouluterveyskyselyt, 2 vuoden välein; 4, 5, 8, 9 -luokat
- Tea-viisari
- kiusaamisen tilastotiedot: koulun omat tilastot
- häiriö ja ongelmatilanteiden seuranta
- tupakoinnin ja päihteiden käytön seuranta
- kurinpitotoimen ja ojentamisen seuranta
- tapaturmien seuranta: koulun tilastointitiedot
- poissaolojen seuranta poissaoloihin puuttumisen mallin mukaisesti
- terveyden, turvallisuuden ja yhteisön hyvinvoinnin tarkastus
- asiakastytyväisyyskyselyt

Näiden tietojen pohjalta koulujen opiskeluhoitotyöryhmät nimeävät itselleen lukuvuosittain 1-2 teemaa, joiden ympärille lukuvuoden hyvinvointityö rakentuu. Teemat kirjataan myös koulun lukuvuosisuunnitelmaan.

Kouluissa tehty työ näkyy koulukiusaamisen vähentymisenä (kts. taulukot yllä). Koulut on veloitettu tilastoimaan kiusaamistapaukset. Kouluterveyskyselyt tuottavat kahden vuoden välein vertailukelpoista tietoa 4 - 5 luokkalaisten ja 8-9 luokkalaisten kokemasta koulukiusaamisesta. Aikaisemmin opetuspalveluiden asiakastyytyväisyys kyselyssä oli osio koulukiusaamisesta. Vuonna 2020 ja 2021 toteutetuissa kyselyissä tätä osiota ei enää ollut.

Aloitteessa esitetty koulukiusaamiseen liittyvä selvitys voidaan laatia lukuvuoden 2021-2022 aikana. Siitä on mahdollista saada tarpeellista lisätietoa koulukiusaamisen esiintymisestä. Kouluterveyskysely toteutettiin keväällä 2021 ja sen tulokset on käytettävissä loppuvuodesta 2021. Asiakastyytyväisyys kyselyyn voidaan palauttaa osio koulukiusaamisesta. Lisäksi voimme hyödyntää koulujen kokoamia tilastoja. Selvitys voidaan antaa kasvun ja oppimisen lautakunnalle keväällä 2022.

Valmistelija Opetus- ja kasvatustoimittaja Ville Härtsiä, puh. 020 632 3000

Esittelijä Opetus- ja kasvatustoimittaja Ville Härtsiä

Päätösehdotus Kasvun ja oppimisen lautakunta päättää seuraavasti:

- 1) Antaa edellä olevan lausunnon kaupunginhallitukselle Marke Tuomisen ja muiden valtuustoaloitteeseen.
- 2) Toteuttaa edellä kuvatun selvityksen lukuvuonna 2021-2022 siten, että se on valmis kevään 2022 aikana.

Päätös Hyväksyttiin.

- - - - -